

HASRET VE BEKLEYİŞİN ROMANI: TAHTA KAPILARIN ARDINDA

İsa Koyuncu

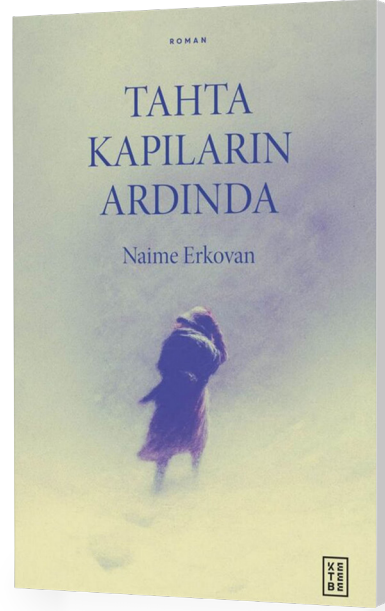
*Kâinat bir insan olsaydı, acı onun
kıyameti olurdu.*

Naime Erkovan

Uzun yıllardır sürdürdüğü fantastik öykü yolculuğuna *Tahta Kapıların Ardında* adlı bir romanla ara veriyor Naime Erkovan. *Tahta Kapıların Ardında* yazarın ilk romanı. Doğana beşik, ölene tabut olmaya kendini adan Gülhanım'ın merkezde olduğu romanın şahıs kadrosu oldukça geniş. Olaylar Gülhanım'ın kocası Dursun Efendi, kızları Gülhayat ve Nurhayat, oğulları İrfan ve Nihat etrafında döner. Tabii kaybettikleri evlatları hariç hayatta olan veya ölümü bekleyen kızları ve oğulları... “İki oğlu ve peş peşe gelen ölümlerden oluşan koca bir boşluktaki” Gülhanım'ın romanıdır *Tahta Kapıların Ardında*. Romanın Bayburtlu Zihni'nin “Bâd-ı Saba Dost Eline Varırsan” türküsündeki şu dörtlülükle başlaması da oldukça manidar:

*Kâtip arzihâlim arşa dayandı
Can, gurbette hasret nârına yandı
Herkes sevdiğinden doydı, usandı
Niye kaldık böyle bahtı kara biz*

“Birinci Kitap” ve “İkinci Kitap” olmak üzere iki ana bölümden oluşan roman, Bayburt'un Şingâh Mahallesi'nde geçmektedir. Gülhanım, sürekli olarak evlatlarıyla sınanmaktadır. Roman her ne kadar ölüm üzerine kurulu izlenimi bıraksa da aslında,

yazar ölümün bireyde yarattığı etkileri irdelemektedir. Roman boyunca acı kayıplarla sarsılan Gülhanım üzerinden bireyin ölüm ve yaşanan acılar karşısındaki tavrı derinlemesine sorgulanır. Yaşadığı acılar ve üst üste kaybettiği evlatları hassasiyetini artırır. Kızlarının ölümü ile yaşadığı acılar katmerlenir. Ancak oğlu İrfan'ın ölümü hiç kimsenin ölümüne benzemez. Öyle ki Gülhanım İrfan'ın ölümünden sonra hayatını göstermelik yaşayacaktır.

Ölü çıkan evden mutlaka bir şeyler eksilir; sayılar, renkler, gülüşler, rüyalar, bakışlar eskisi gibi olmaz. Gülhanım ve Dursun Efendi'nin evinde ise artık korku hâkim olmaya başlamıştır:

Mesela Gülhanım ve Dursun Efendi'nin evinde üstesinden gelinemeyen ve ma-

nasız bir korku artmıştı. Büyük kızları Nurhayat, kardeşinin ölümünden beri anlamsız bir korkunun pençesine düşmüştü. Belli etmedi, sakladı uzunca bir zaman ancak Taceddin'in ölümü de ansızın gelince gizlemenin yolu kalmadı. Diğer çocuklarına kıyasla Nurhayat biraz daha ayrı bir yerdedi Gülhanım için. Nitekim o sonu gelmeyen bir ölüm silsilesinin arkasından doğmuş ve yaşamayı nasibine katmış bir çocuktu.¹

Şingâh Mahallesi'nde Kasım Ağa da oğlu Taceddin'in ölümüyle yıkılır. Ölüm âdeta salgın bir hastalık gibi tüm mahalleye yayılmıştır. Kasabadaki herkesin kapısını çalar ama Gülhanım ve ailesinin peşini asla bırakmaz. Gülhanım da kendi evlatları gibi Taceddin'in ölümüne dayanamaz. Gülhanım'ın kocası Dursun Efendi de evlatlarının ölümü yetmezmiş gibi kardeşi Rukiye'nin ölümüyle sarsılır.

Romanın kurgusunda Rumi 1331 Miladi 1915/1916 yıllarına denk gelen Ermeni ve Rus işgalleri de yer alır. Bu çerçevede *Tahta Kapıların Ardında* işgal yıllarında Bayburt ve Aşkale yöresindeki halkın yaşadığı acıları, çektikleri sıkıntıları anlamlandırmak açısından dikkate değer. "Birinci Kitap"ın VI. bölümünde Mareşal Fevzi Çakmak Paşa'nın "kazanılmış ikinci Plevne" olarak tanımladığı şanlı Kop Müdafaası sırasında yaşananlar Ahmet Onbaşı'nın hatıraları üzerinden okunmaktadır. Ahmet Onbaşı hatıratının bir kısmına şunları kaydeder:

Mahşer yerini aratmıyor dağ. Zaman zaman kardan göz gözü görmüyor.

Buna rağmen yağmur ya da güneş değil, kan eritiyor yerdeki karı. Dağın otu ve çiçeği bu çetin çarpışmada dökülen kanlarla sulanıp büyüyecek. Yalnızca bununla da değil. Toprağa düşen şehitlerin bedenleri de dağla bütünleşecek. Öyle ki Kop denince koca bir şehit yükselecek insanların dimağlarında. Zira cansız bir şekilde toprağa düşenler, cenkten sonra da terk etmeyecek Kop'u.²

Tarihsel bir yönü de bulunan romanda Gülhanım ve Şingâh Mahallesi'nde yaşanan olaylar üzerinden işgal sonrası Bayburt'una tanıklık edilir. Yazar bu bölümlerde anlatı zamanı ile tahkiye zamanı arasındaki dengeyi başarıyla kurar.

Romanda; Şingâh Mahallesi, Şingâh Camisi, Yakutiye Camisi gibi mekânlar sık tekrar ediliyor. Yöre insanının romanı, mekândaki yaşantılarla bütünleştirerek anlamlandırabileceği aşikâr. Romanı özetlemek ve yaşanan olaylar silsilesini anlatmak yerine okura bırakmak gerek. Sonuç olarak Naime Erkovan ilk romanı *Tahta Kapıların Ardında* ile ölümün semantiğine farklı bir edebî boyut/anlam getiriyor. Kaybetme ve kaybetmenin getirdiği korku, bekleyiş ve hasret en büyük açmazlar olarak kendini gösteriyor. Yaşam ve ölüm, umut ve umutsuzluk arasında gelgitler yaşayan bireylere ışık tutuyor yazar. Okurun, romandaki karakterlerin hüznüne, acılarına, kederlerine ortak olmaması mümkün değil. Böylece romanın etkileme gücü de artıyor.

1 Naime Erkovan, *Tahta Kapıların Ardında*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2024, s. 95. Yazıda yapılan alıntılarda eserin bu baskısından yararlanılmıştır.

2 Erkovan, *age.*, s. 60.